

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΣΤΟΝ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟ (ΔΕΝ ΗΤΑΝ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ)

Στόχος της προσπάθειας αυτής είναι η ανάδειξη και η παρουσίαση της ζωής και της δράσης των Μακεδονομάχων του Ξηροποτάμου.

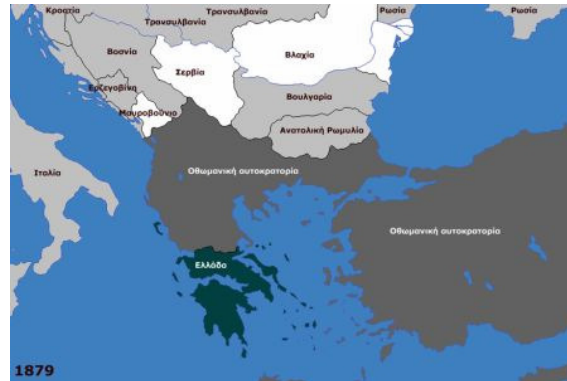
Η αναζήτηση και η έρευνα του θέματος δεν πρέπει να σταματήσει σήμερα. Πρέπει να συνεχιστεί και στο μέλλον. Η δική σας συμβολή στην επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι καθοριστική.

Να συγκεντρώσουμε και να καταγράψουμε όλες τις διαθέσιμες, βιβλιογραφικές και κυρίως προφορικές μαρτυρίες για τους ήρωες Μακεδονομάχους της Βησσοτσάνης.

Ο ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 1870

Χάρτης των Βαλκανίων το 1879. Η περιοχή μας είναι τμήμα της οθωμανικής αυτοκρατορίας και το ελληνικό κράτος βρίσκεται ακόμα πολύ μακριά.

Χάρτης των Βαλκανίων το 1879

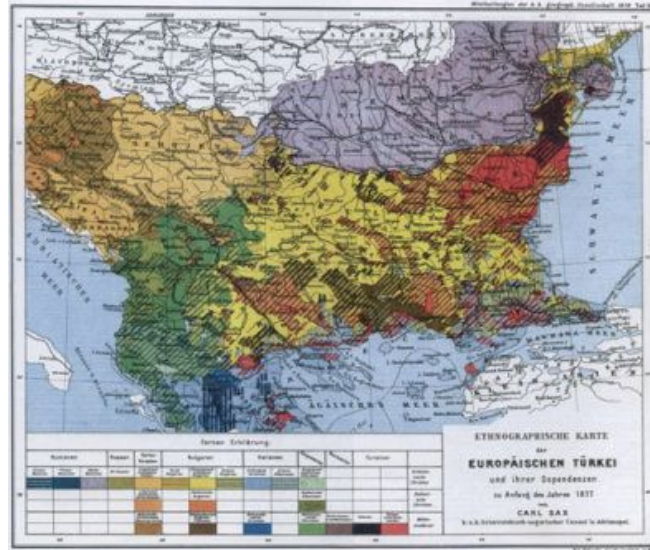

Χάρτης των Βαλκανίων το 1913

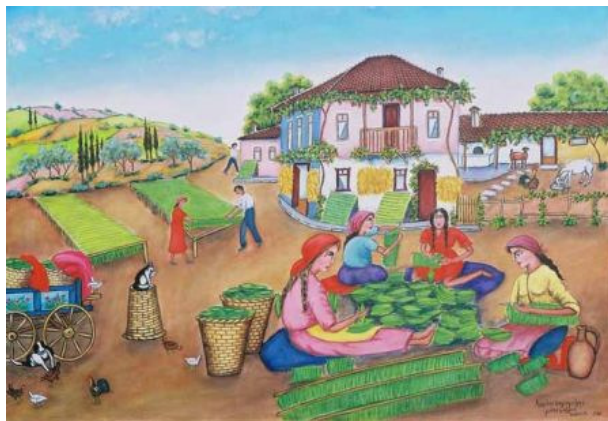
Χάρτης των Βαλκανίων το 1923

Γερμανικός,
εθνολογικός χάρτης των
Βαλκανίων. Η περιοχή μας
μοιάζει με πολύχρωμο
εθνολογικό και γλωσσικό
μωσαϊκό Τούρκων, Πομάκων,
Σαρακατσάνων, Ελλήνων,
Βουλγάρων, Εβραίων,
Αρμενίων κ.ά.

Η ραγδαία ανάπτυξη της παραγωγής καπνού στην περιοχή μας τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα, οδηγεί αρκετές οικογένειες από διάφορα σημεία της βαλκανικής να έρθουν και να εγκατασταθούν στο χωριό. Κύριο χαρακτηριστικό των

οικονομικών συνθηκών που επικρατούσαν στα μισά του 19ου αιώνα, είναι η πρόσληψη μεγάλου αριθμού εποχιακών εργατών στα μεγάλα τσιφλίκια της περιοχής (Τουρκοχωρίου, Άνω και Κάτω Κουτρούλιοβα, Ουτσιουρούμ) και η πρώτη εμφάνιση της μισθωτής εργασίας.

Μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα οι χριστιανοί κάτοικοι του χωριού, δεν είχαν διαμορφωμένη και ξεκάθαρη εθνική συνείδηση. Αν και αλλόφωνοι (ελάχιστοι ήταν οι κάτοικοι που γνώριζαν την ελληνική γλώσσα), ήταν όμως προσηλωμένοι στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και την ορθοδοξία.

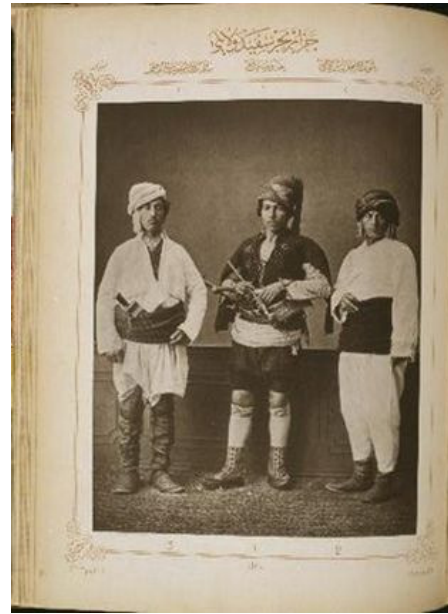
Η γλώσσα του Ξηροποτάμου ήταν ένα τοπικό ιδίωμα, δημιούργημα της συγχώνευσης σλαβικών γλωσσικών στοιχείων της και της τουρκικής γλώσσας. Στις

μέρες μας το γλωσσικό αυτό ιδίωμα έχει σχεδόν εξαφανιστεί. Μόνο οι ηλικιωμένοι κάτοικοι του Ξηροποτάμου χρησιμοποιούν τη γλώσσα αυτή στην καθημερινή τους επικοινωνία. Το

γλωσσικό ιδίωμα του Ξηροποτάμου, με ελάχιστες παραλλαγές, είναι ίδιο με αυτό των υπόλοιπων χωριών του Φαλακρού όγκου (Μοναστηράκι, Πετρούσα, Πύργοι, Βώλακας).

Από τα τέλη κιόλας του 14ου αιώνα μεγάλες ομάδες Τούρκων, κυρίως πολεμικών Γιουρούκων ή Κονιάρηδων (από το Ικόνιο της Μ. Ασίας), εγκαθίστανται στην περιοχή μας. Ο Ν. Σχινάς (Οδοιπορικοί εντυπώσεις Μακεδονίας, 1886) μας πληροφορεί ότι η Δράμα και τα χωριά της κατοικούνται από γενναίους, αγροίκους και φανατικούς Οθωμανούς Γιουρούκους που καταγίνονται με την κτηνοτροφία και την καλλιέργεια του καπνού. Όλα τα υπόλοιπα απαραίτητα για τη διατροφή τους τα προμηθεύονται από την εβδομαδιαία αγορά (παζάρι) της Δράμας.

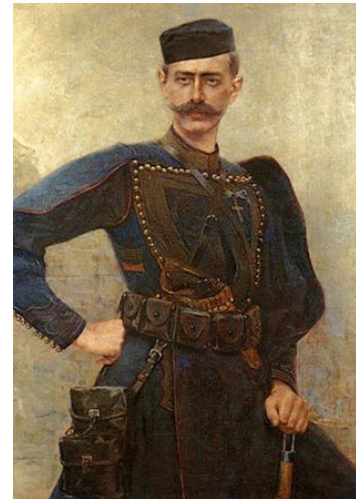

Μέχρι την ανταλλαγή των πληθυσμών (Μικρασιατική καταστροφή) ζει στον Ξηροπόταμο μια σημαντική μουσουλμανική κοινότητα, αποτελούμενη από 45-50 οικογένειες. Είναι Γιουρούκοι Τούρκοι καθώς

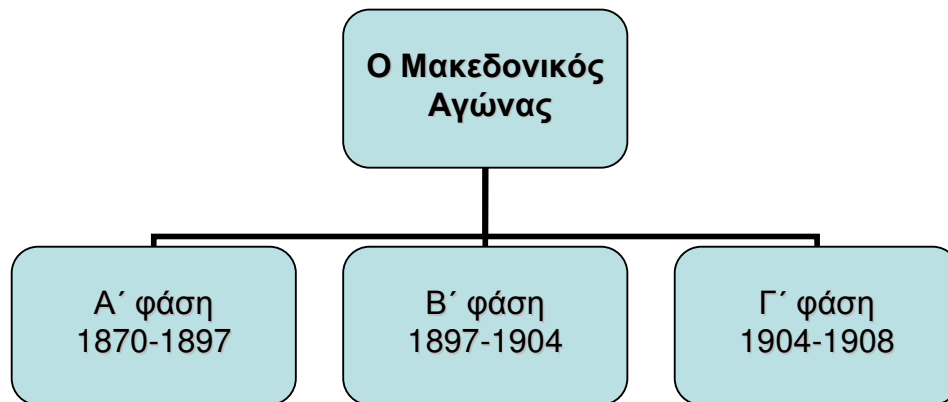
και εξισλαμισμένοι χριστιανοί. Καλλιεργούν τα ιδιόκτητα χωράφια τους(τσιφλίκια) στον κάμπο, ενώ παράλληλα ασχολούνται και με την κτηνοτροφία Σήμερα ,δυστυχώς, σώζονται μόνο τα ερείπια του τζαμιού στο κέντρο του χωριού. Παλαιότερα υπήρχαν δημόσια λουτρά (hamam), ιεροδιδασκαλείο (θρησκευτικό σχολείο, δίπλα από το τζαμί),νεκροταφεία.

Με απλά λόγια θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Μακεδονικός Αγώνας ήταν η ένοπλη αντιπαράθεση μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων, στα πλαίσια της οθωμανικής (τουρκικής) αυτοκρατορίας για το ποια εθνική δύναμη θα επικρατήσει στο χώρο της Μακεδονίας, στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα.

Ο Παύλος Μελάς είναι ο πιο γνωστός Μακεδονομάχος.

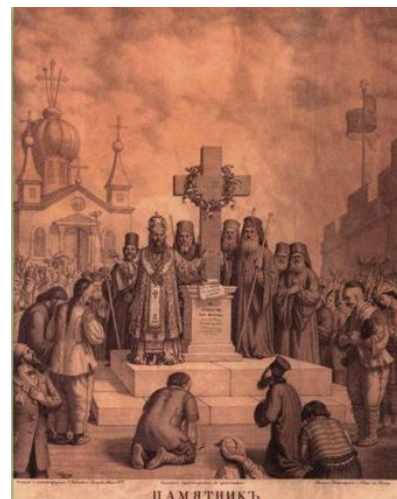
Α΄ΦΑΣΗ

1870-1897

Οι Βούλγαροι προσπαθούν να δημιουργήσουν εκκλησίες και σχολεία σε όλη τη Μακεδονία.

Η ίδρυση της βουλγαρικής Εξαρχίας το 1870, αποτελεί ορόσημο στην βαλκανική ιστορία.

Από το 1870 οι Βούλγαροι δημιουργούν τη δική τους εκκλησία την λεγόμενη Βουλγαρική Εξαρχία. Μέχρι τότε υπάγονταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης.

Στη φωτογραφία το
εκκλησιαστικό συμβούλιο της
Βουλγαρικής Εξαρχίας στην
Κωνσταντινούπολη, 1871

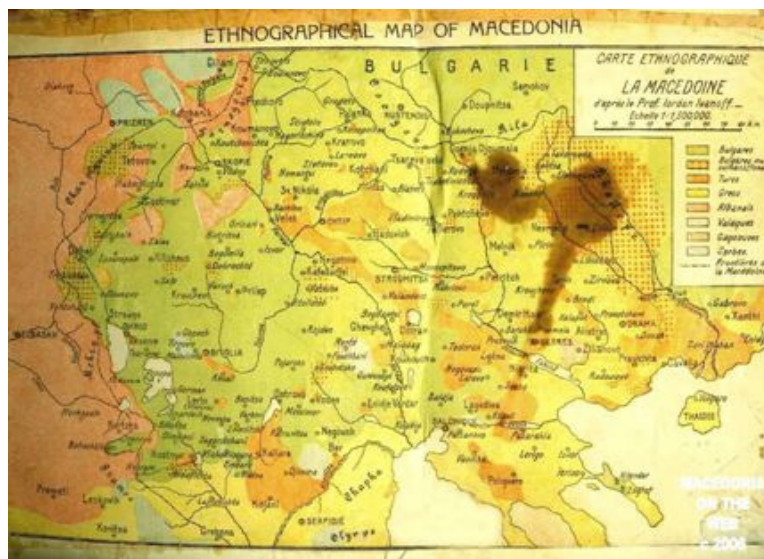
Η περιοχή εξάπλωσης της
βουλγαρικής Εξαρχίας.

Γαλλικός, εθνολογικός
χάρτης των Βαλκανίων το 1877.

Όπως φαίνεται η περιοχή
μας αποτελεί το σημείο
αντιπαράθεσης μεταξύ Ελλήνων
και Βουλγάρων.

Κι άλλος ένας
εθνολογικός χάρτης

Με την ίδρυση της βουλγαρικής Εξαρχίας το 1870 οι κάτοικοι της περιοχής χωρίστηκαν σε δύο ομάδες:

Πατριαρχικοί = Έλληνες

Εξαρχικοί = Βούλγαροι

Στη Βησσοτσάνη λειτουργούσε πριν από το 1890 ελληνικό σχολείο, στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου. Από έγγραφο του υποπροξένου Καβάλας πληροφορούμαστε ότι κατά το σχολικό έτος 1888-89, στο σχολείο

Βησσοτσιανης δίδαξαν ο δάσκαλος Δημήτριος Π. Ιωαννίδης και κατά το σχολικό έτος 1890-91 ο δάσκαλος Ν.

Αστεριάδης. Η πληρωμή τους για την τετραμηνία ήταν 7 ½ οθωμανικές λίρες για τον καθένα χωριστά.

ΑΥΕ, φακ. 1889/ΑΑΚ (έγρ. 142/7.6.1889).

Η υπεροχή του Ελληνισμού σε σχολεία και εκκλησίες την περίοδο της έντασης στην περιοχή μας είναι εμφανής.

Β΄ΦΑΣΗ

1897-1903

Οι Βούλγαροι εγκαταλείπουν τα ειρηνικά μέσα και προσπαθούν να επιβληθούν στον μακεδονικό χώρο

Η οθωμανική αυτοκρατορία και τα βαλκανικά κράτη λίγο πριν ξεσπάσει ο Α΄ βαλκανικός πόλεμος το 1913.

Ο αρχικομιτατζής Πανίτσα μπαίνει τακτικά στο χωριό και τρομοκρατεί τον πληθυσμό. Οι Έλληνες κάτοικοι της Βησσοτσάνης, ζούσαν κάτω από τη συνεχή

πίεση των κομιτατζήδων. Αυτοί τους υποχρέωναν να πληρώνουν συνδρομή στο βουλγαρικό κομιτάτο και να γράφονται Εξαρχικοί. Είναι η περίοδος που οι Βούλγαροι κομιτατζήδες ελέγχουν απόλυτα τον ορεινό όγκο βόρεια του χωριού.

Από το 1899 η εξαρχική προπαγάνδα κατέβαλε μεγάλες προσπάθειες να διεισδύσει στον Ξηροπόταμο.

Η εκκλησία και το σχολείο παρέμειναν στα χέρια των **Πατριαρχικών**, ενώ οι **Εξαρχικοί**, με τη βοήθεια των **Νεότουρκων**, αγόρασαν μια καπναποθήκη, το ισόγειο της οποίας μετέτρεψαν σε εκκλησία και τον όροφο σε σχολείο.

Από τον κώδικα της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου πληροφορούμαστε ότι το 1906 η Βησοτσάνη είχε 135 περίπου οικογένειες πατριαρχικές, 55-60 εξαρχικές (βουλγαρικές), 35-40 μωαμεθανικές. Οι παραπάνω αριθμοί δείχνουν την μεγάλη υπεροχή του ελληνικού στοιχείου σε μια περίοδο ιδιαίτερα δύσκολη, όπου επικρατούσε η ένταση και η τρομοκρατία. Ο Γ. Χατζηκυριακού επισκεπτόμενος τον Ξηροπόταμο το 1906 γράφει: Η Βισοτσιάνη εμμένει ευσυνειδήτως εις την πατρών πίστην ...διατηρούσα μεγάλην και ανιστορημένην εκκλησίαν και σχολείον αμφοτέρων των φύλων μετά δύο διδασκάλων.

Οι αιματηρές συγκρούσεις μιας δεκαετίας είχαν οδηγήσει στη σύμπληξη δύο ευδιάκριτων πυρήνων στο σλαβόφωνο Ξηροπόταμο. Ενός βουλγαρικού ή Εξαρχικού και ενός ελληνικού ή Πατριαρχικού. Οι δύο αυτοί πυρήνες- ουσιαστικά επρόκειτο για δύο πολιτικές παρατάξεις, τους Ελληνίζοντες και τους Βουλγαρίζοντες- αν και ομόγλωσσοι ή ακόμη και συγγενικοί χωρίζονταν πλέον από σοβαρές διαφορές. Δολοφονία του μακεδονομάχου Ι. Σαμαρά από τους Τούρκους το 1911.

Γ΄ΦΑΣΗ

1904-1908 (1913)

Η ένοπλη αναμέτρηση Ελλήνων και Βουλγάρων για τη Μακεδονία

Το αντάρτικο σώμα του ανθυπολοχαγού Κωνσταντίνου Νταή(καπετάν Τσάρα) στο Παγγαίο, με δύναμη 15 ανδρών. Το σώμα του αποτελούνταν από

τους: 1.Κων/νο Νταή-καπετάν Τζάρα, αρχηγό, 2.Χρήστο Νάκα ή Βογιατζή από την Προσοτσάνη, 3.Πολυχρόνη Παλιάγκο από τη Χωριστή, 4.Μιλτιάδη Τσομπανέλη από τις Κυδωνιές, 5.Αθανάσιο Λαζάρου από τα Ιωάννινα, 6.Γεώργιο Χαραμή από την Πελοπόννησο, 7.Γεώργιο Καραμπελα από τη Στενήμαχο, 8.Λεωνίδα Μαλαμίδη από το Ροδολείβος, 9.Κων/νο Τσελέγκα από το Ροδολείβος, 10.Ιωάννη Παρούση από τη Ν. Ζίχνη, 11.Δημήτριο Κομίτη από το Δοξάτο, 12.Γεώργιο Βόλακλη ή Μαουροδή από το Βώλακα, 13.Δημήτριο Πέντσα από τη Χωριστή και 14.-15.από δυο ευζώνους που κατάγονταν από το Αργίνιο και δεν είναι γνωστά τα ονόματά τους.

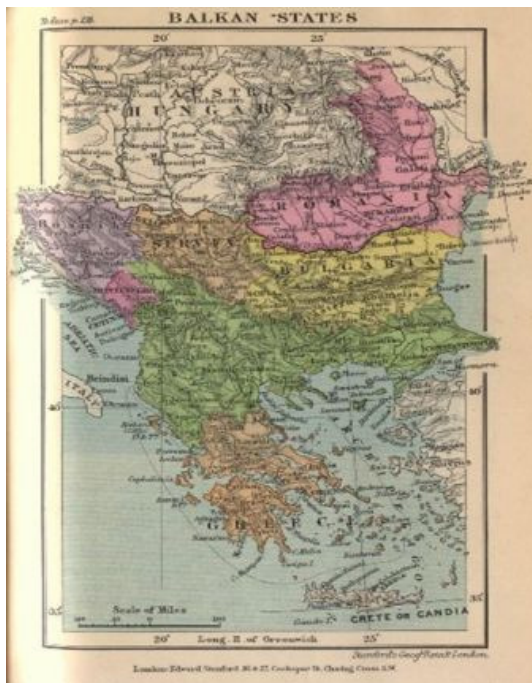

Μετά το 1893 οι Βούλγαροι δημιουργούν ένοπλα σώματα, τους κομιτατζήδες, που τρομοκρατούν όλους όσους δεν προσχωρούν στην Εξαρχία.

Εδαφική κατάσταση στα Βαλκάνια τον Απρίλιο του 1913 λίγο πριν την έναρξη του 2^{ου} Βαλκανικού πολέμου. Η Βουλγαρία είχε καταλάβει έξι μήνες νωρίτερα την ανατολική Μακεδονία και ολόκληρη τη Θράκη.

Τον Φεβρουάριο του 1906 επισκέπτεται τη Βηροσόνη ο Χρυσόστομος με τον διάκονό του Θεμιστοκλή. Φιλοξενείται στο σπίτι του Ιωάννη Σαμαρά όπου κλήθηκαν οι δημογέροντες και οι επιφανείς Έλληνες του χωριού. Ο μητροπολίτης τους παροτρύνει να συστήσουν το συντομότερο Επιτροπή Άμυνας και να οργανωθούν εναντίον των κομιτατζήδων και των πρακτόρων της βουλγαρικής προπαγάνδας.

Χάρτης των Βαλκανίων του 1899.

Αγαθάγγελος ο Μάγνης μητροπολίτης Δράμας 1910-1922

Εθνομάρτυρας Χρυσόστομος Καλαφάτης
μητροπολίτης Δράμας 1902-1910

Οι περισσότερες πληροφορίες που διαθέτουμε για τον μακεδονικό αγώνα στην περιοχή μας προέρχονται από τα γραπτά αρχεία:

- του Εθνομάρτυρα Σμύρνης Χρυσοστόμου(όπως διεσώθη από τον μητροπολίτη Αυστρίας Χρυσόστομο Τσίτερ-Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα,2000)
- Το ημερολόγιον του μητροπολίτου Δράμας και Ζιχνών κ. κ. Αγαθαγγέλλου του Μάγνητος(Ερμής,1913)
- Ο Κώδικας της εν Βησσοτσάνη Ιεράς Εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου.

Το πολύτιμο χειρόγραφο του κώδικα της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου Βησσοτσάνης, καθιερώθηκε από τον τότε μητροπολίτη Δράμας Χρυσόστομο, ο οποίος υπογράφει και το πρώτο πρακτικό (2-2-1906). Αποτελεί κειμήλιο του τόπου μας με μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον.

Μακεδονομάχοι του Ξηροποτάμου ή της Βησσοτσάνης

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ (1878 – 1911)

Από τη Βησσοτσάνη (σημερινό Ξηροπόταμο) Δράμας

Ο Ιωάννης Σαμαράς γεννήθηκε το 1878 στη Βησσοτσάνη Δράμας. Πατέρας του ήταν ο Αντώνιος Σαμαράς, προεστός του χωριού. Σε μικρή ηλικία έμεινε ορφανός από μητέρα. Ο πατέρας του νυμφεύθηκε άλλες δυο φορές, με άσχημες για το γιο του συνέπειες. Τελείωσε το Γυμνάσιο Σερρών, όπου μάλιστα είχε συμμαθητή του το μετέπειτα καπετάν – Δούκα. Εκεί μυήθηκε στο Μακεδονικό Αγώνα, τον οποίο με αυτοθυσία υπηρέτησε. Γνώριζε πολύ καλά τη γαλλική και τουρκική γλώσσα.

Νυμφεύτηκε τη Γλυκερία Καλαϊτζή, από την Πλεύνα, σημερινή Πετρούσα Δράμας. Ανήκε και αυτή σε οικογένεια μακεδονομάχων. Ο ένας αδελφός της, ο Μιλτιάδης Καλαϊτζής, έζησε και τιμήθηκε με το «Αναμνηστικόν Μετάλλιον Μακεδονικού Αγώνος», ενώ ο άλλος, ο Αριστοτέλης Καλαϊτζής, επίσης Μακεδονομάχος, πέθανε όμηρος στη Βουλγαρία. Απέκτησαν τέσσερα παιδιά, το Δημήτριο, Τον Ανδρέα, τη Χρυσάνθη και την Αφροδίτη, τα οποία ο Ιωάννης Σαμαράς άφησε ορφανά, όταν δολοφονήθηκε από τους Τούρκους στις 6 Σεπτεμβρίου 1911 σε ηλικία 33 ετών.

Μπύρου Κατερίνα

ΛΟΥΚΙΔΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Είχε δυο γάμους. Στον πρώτο έκανε δυο παιδιά την Χρυσάνθη και την Αναστασία, και στον δεύτερο με την σύζυγο Ευανθία 8 παιδιά, Αλέκος, Γιώργος, Άγγελος, Γλυκερία, Κατίνα, Κώστας, Μαριγούλα, Μέλπω.

Δουλειά: Γεωργός. Γεννήθηκε το 1881. Πέθανε το 1953. Πρόεδρος του χωριού 20 χρόνια. Ήξερε να γράφει και να διαβάζει, και στην καθαρεύουσα. Ήταν αγωνιστής και υπερασπίστηκε τον τόπο του στα δύσκολα χρόνια της κατοχής όπου εξορίστηκε από του Βούλγαρους. Στο

σπίτι του γινόταν συχνά συγκεντρώσεις με άλλους μακεδονομάχους και δεχόταν συχνά επισκέψεις από τον δεσπότη και από εκπροσώπους της εκκλησίας, όπου συζητούσαν για τον μακεδονικό αγώνα. Έχασε τον γιο του Κώστα στον πόλεμο, χαμό τον οποίο δεν μπόρεσε να ξεπεράσει μέχρι το τέλος της ζωής του

Ο ιερέας του χωριού μας Μαυρουδής Γεώργιος

ΗΛΟΥΣΗ ΡΟΙΝΤΑ

Η Ηλούση Ροίντα ήταν ας το πούμε ο σωματοφύλακας του δεσπότη Χρυσόστομου που όταν έρχονταν από τον παλιό δρόμο [Δραμινός δρόμος], η Ροίντα κουβαλούσε δυο τρουμπάδες [σακιά] πέτρες .Ο λόγος που κουβαλούσε πέτρες ήταν για όποιον ενοχλούσε τον δεσπότη τον χτυπούσε με τις πέτρες. Τις πέτρες τις κουβαλούσε στο άλογο της ενώ και ο δεσπότης είχε το δικό το άλογο του Εξαιρετική μαχητική δράση είχε η Ροίντα, που ήταν πάντα ένοπλη και κινούνταν συνέχεια σαν σύνδεσμος του χωριού και μεταξύ των σωμάτων στα ορεινά λημέρια μεταφέροντας την αλληλογραφία, και πολλές φορές φορτωμένα ζώα με οπλισμό.

Διακρινόταν για την εξυπνάδα της τη γενναιότητα και την γρηγοράδα της. Ήταν γνωστή ως καπετάν Ροίντα. Είχε μεγάλη επιτυχία στις μεταμφιέσεις και περνούσε απαρατήρητη μπροστά από τα μάτια των Τούρκων.

Όσον αφορά την προσωπική της ζωή ,η Ροίντα παντρεύτηκε ή τον Γεώργιο ή τον Δημήτριο ,μ' έναν από τους δυο απέκτησαν ένα παιδί ,τον Γιάννη. Τα χρόνια πέρασαν ο Γιάννης μεγάλωσε και παντρεύτηκε με την Ελένη. Επίσης αποκτήσανε τον Δημήτρη και την Μαρία Δημήτρης πήγε σε ίδρυμα το λόγο δεν το γνωρίζουμε. Η Μαρία μένει στην Νέα Αμισό Δράμας, ενώ ο Δημήτρης είναι ένας ηλικιωμένος περίπου στα 78 που μένει στον Ξηροπόταμο Δράμας .Η Ροίντα έμενε πίσω από την σημερινή κοινότητα .

Πάππου Αθανασία

ΜΑΝΔΡΑΤΖΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ο Μανδρατζής Δημήτριος του Αθανασίου και της Μαρίκας γεννήθηκε το 1875.

Παντρεύτηκε
τρεις φορές.
Ήταν γεωργός
και για πολλά
χρόνια
πρόεδρος της
κοινότητας του
χωριού μας.

**Μακεδονομάχοι Ξηροποτάμου Από αριστερά Κων.Μανδρατζής, Νικ. Σολάκης,
Θεοδ. Τότσιος, Βασ. Θεολογίδης.**

